

mal járó kötelességeket mindenkör lelkiismeretesen, hiven és pontosan teljesítenem. Isten engem úgy segéljen!

A tanítóképzés és képesítésről szóló IV. fejezetben a következő változások történtek, a képzőintézetekbe való felvétel szabályozó 58. §-ból a felvételi vizsgálat teljesen töröltetett. Ezentúl tehát a képzőintézetekbe csak olyan jelentkezők vétetnek fel, akik a felsőbb népiskolát vagy a polgári iskola, felsőbb leányiskola, középiskola alsó négy évfolyamát sikeresen elvégezték és ezt szabályos iskolai bizonyítvánnyal igazolják. A felveendő jelölt igazolni tartozik azt, hogy magyarul beszél, továbbá hatósági orvosi bizonyítvánnyal: érkeinek épességét és a tanítói állásnak megfelelő egészségi állapotát. Az, aki tiznyolcadik életévét betöltötte, föl nem vehető. A tanulók fegyelmi szabályozását a felekezeti főhatóság a vallás- és közoktatásügyi miniszternek bemutatni köteles. (62. §.) A kötelezett tantárgyakra vonatkozó 63. §-ban ki van mondva, hogy oly intézetekben, amelyekben a tanítás nyelve a magyar, a felsorolt tárgyakhoz még a német, esetleg más hazai nyelv; oly intézetekben pedig, amelyekben a tanítás nyelve nem magyar, a fent felsorolt tárgyakhoz még a tanítás nyelve járul.

A tanítás nyelvére vonatkozó 64. §-ban kimondott, hogy a hitfelekezetek által föntartott és nem magyar tannyelvű képzőintézetekben a magyar nyelv és irodalom, Magyarország története, földrajza és alkotmánytana, mint amelyek a tanítóképesítő szakvizsgálatnak tárgyai, a rendes tantárgyak között magyar tannyelven legalább olyan heti órással tanítandók, mint az állami képzőintézetekben.

Az alaptervezetben csak az állami intézetekben teljesítendő hitoktatásról volt szó. Most a 66. §. azt is rendeli, hogy a hitfelekezeti tanító- és tanítónőképzőintézetekben a hit- és erkölcsi tanítása bizonyos órákra szorítandó, mely idő alatt a más hitfelekezethez tartozó növendékek saját hitfelekezetük gondoskodása folytán és felügyelete alatt fognak hit- és erkölcsi oktatásban részesíttetni.

A tanítóképző-intézetek tanárainak képesítését szabályozó 70. §. elrendeli, hogy az állami tanító- és tanítónőképző-intézetekbe csak olyan magyar állampolgári tanárok alkalmazhatók, akiknek: a) tanítóképző-intézeti tanári képesítésük van; ezen képesítést a vallás- és közoktatásügyi miniszter rendelettel szabályozza; b) kinek középiskolai tanári képesítésük és legalább egy évi tanítóképző-intézeti segédtanári gyakorlatuk van. A hitfelekezeti képzőintézetekben az a) és b) ponton kívül alkalmazhatók még olyanok, c) akik középiskolai érettségi bizonyítvány megszerzése után legalább négy éven át iskolai bizonyítványokkal igazolt főiskolai tanulmányokat végeztek és az ennek megfelelő vizsgálatot sikerrel letették; d) végre tanítóképző-intézetekben olyanok, akiknek polgári iskolai tanári képesítésük és legalább két évi nyilvános iskolai tanítói gyakorlatuk van.

A képezdei tanár ellen fegyelmi eljárásnak van helye akkor is, ha államellenes működést tanusít. (71. §.)

A felekezeti tanító- (tanítónő), képzőintézetek tanáira vonatkozó fegyelmi szabályokat és a fegyelmi eljárást azok egyházi főhatóságai állapítják meg, amely szabályzatot a vallás- és közoktatásügyi miniszternek bemutatni kötelesek. (74. §.) A hitfelekezeti képzőintézetben a tanítóképesítő alapvizsgálaton a kormányképviselő az írásbeli dolgozatokat megvizsgálja (előbbi tervezet szerint csak megtekinti) (77. §. a); a tanítóképesítő alapvizsgálatról nyert bizonyítványt aláírja. Ezen bizonyítvány az állam hivatalos nyelvén adandó ki, de kívánatra fordításban, az illető képzőintézet tannyelvén is melléklendő. (79. §.)

Az állami tanítóképesítő szakvizsgálatra vonatkozó 80. §. így szól: Bármilyen jellegű elemi népiskolai rendes tanítói (tanítónői) állásra ezentúl csak olyan egyén alkalmazható, illetve választható, aki a tanítóképesítő szakvizsgálatot állami vizsgálóbizottság előtt sikerrel letette és annak alapján tanítói oklevelet nyert és aki magyar állampolgárságát igazolja. Csak az így alkalmazott tanítók léphetnek be az orsz. tanítói nyugdíjintézet rendes tagjai sorába. Az állami tanítóképesítő szakvizsgálat célja, a szoros értelemben vett tanítói szakműveltséget, tanítói és nevelői készséget kipihatólni. Ezen vizsgálat nyelve magyar és tárgyai közé a nevelés- és tanítástanon, továbbá a tanítási gyakorlaton kívül bevéendő: a magyar nyelv és irodalom, hazai történet és földrajz, alkotmánytan. (Az alaptervezet szerint még a hit- és erkölcsi tan is tárgya volt a szakvizsgálatnak.) Az a jelölt, aki nem magyar tannyelvű képző-intézetben végezte a tanulmányait, a nevelés- és tanítástanból, a tanítási gyakorlatból, ide nem értve a magyar nyelv tanítási gyakorlatát, az illető intézet tannyelvén is leteheti a képesítő szakvizsgálatot.

A tanítói oklevélbe, amely az állam hivatalos nyelvén adandó ki, a tanítóképesítő alapvizsgálaton a hit- és erkölcsi tanból nyert érdemjegy bejegyzendő.

A 83. §-ban az állami képesítésre vonatkozó rendelkezések életbeléptetésére négy évet tűz ki.

Az állami felügyeletet a 85. §. ekként szabályozza: Az összes tanító- és tanítónőképző-intézetek felett az állami főfelügyeletet a vallás- és közoktatásügyi miniszter a királyi tanfelügyelők útján gyakorolja. Azon esetben pedig, ha a kormány a tanító- vagy tanítónőképző-intézetben erkölcsi bajoknak vagy államellenes iránynak jönne tudomására és ezek ellenében az intézet illetékes felekezeti főhatósága útján gyökeres orvoslás nem szerkeszthető, a vallás- és közoktatásügyi miniszter saját rendes, vagy e célból különösen kiküldendő közegei által vizsgálatot teljesítet és ha ezen vizsgálat alapján oly tények állapítottak meg, amelyek az állami és községi képzőintézetek igazgatójára és tanáira nézve hivatalvesztést vonnának maguk után, a vallás- és közoktatás-

ügyi miniszternek joga és kötelessége azon intézettől a veszélyes egyének eltávolítását követelni. Ha a vizsgálat nyomán kiderül, hogy vétség, vagy bűneset forog fenn, az ügy a szabályszerű bünvádi eljárás megindítása végett a kir. ügyészséghez átteendő. Ha valamely tanító-, tanítónőképző-intézetben előforduló ilyen bajt az intézet fenntartója azonnal nem orvosolja, a vallás- és közoktatásügyi miniszter az intézet ideiglenes vagy végleges bezárását haladéktól elrendelheti.

Az egyidőre bezártni rendelt intézet vagyona az illető felekezeti főhatóság kezelése alatt marad és a jövődelmekre ia tökécsittetnek mindaddig, míg a tapasztalt bajok gyökeres elhárítása után az intézet újra megnyitását a vallás- és közoktatásügyi miniszter megengedi.

Az állami tanfelügyeletre vonatkozó V. fejezetbe új szakaszként vétetett fel (87. §.): Ezen törvény hatályba lépte után egy évtől kezdve csak az nevezhető ki népiskolai kir. tanfelügyelővé, aki az 1876: XXVIII. t.-c. 3. §-a, illetőleg az 1883: I. t.-c. 8. §-ában megkívánt elméleti és gyakorlati képesítettség birtokában a tanfelügyelői szakvizsgálatot sikerrel letette.

TANÜGYI HIREK.

K.-tanítói kinevezések. Teszlovics Sándor darvai okl. k.-tan. Rákospatakra r. k.-tan. Kövér Antal okl. k.-tan. Heténybe r. k.-tan., Mudry Vladimir okl. k.-tan. Vezérszállásra r. k.-tan., Csillám Péter okl. k.-tan. Nyir-Lugosra r. k.-tan., Kovály Bazil okl. k.-tan. Szacsurba II. k.-tan., Iváncsó Sándor okl. kántor Nagy-Rosztokára id. kántorul kinevezettek.

Nemes adomány. Vadász Mihály iglenczi kántor-tanító mint minden évben, úgy ez idén is 5 koronát küldött a kántor-tanítói Erzsébet leányárvaházra. Az árvák Istene fizesse meg.

Főgimnáziumi gkath. segédhítszónokká, miután Karczub Endre szeminárium lelkigazgató lett, Lázár Béla József szentszéki jegyző nevezetett ki az ungvári kir. kath. főgimnáziumhoz.

Helyi és vidéki hírek.

Adakozzunk az ungvári papnevelő-intézet kápolnájának helyreállítási költségeire.

Mit jelent a sárguló falevél hullása? . . . A nagy természetnek őszi haldoklása? . . . Pusztulást, mulandóságot.

A gyászos temetők behorpadt sírhantjai, melyek alatt elhalt szeretteink kedves hamvai nyugszanak . . . a vadregényes bércek ormain feltűnő várromok égnak emelkedő tépett maradványai, melyeket őseink hazaszeretéből kiontott vére megszentelt; mind, mind az elmulás, a pusztulás csalhatatlan tanubizonyságai. Az idő könyörtelen, kegyeletet nem ismerő vas foga mindent, a mit létesít, fölépít, leront, elpusztít, romba dönt. Kivétel nála nincs! Az ember eszének bámulatos tervezése, kezeinek csodálatra méltó művei, remek alkotásai idővel mind, mind úgy elpusztulnak, mint a hogy elpusztultak a haza védelmére épült várak óriási falai, a szeretett által a földi boldogság fészkeül létre hozott házak szilárd építményei, a hívő lelkek által az Isten iránti szeretet és hála kifejezésére emelt diszes templomok remekei. Az emberi tekintetet elbájoló építményeket és azok ragyogó díszítéseit úgy be vonja a kíméletlen idő fakító leheletével, hogy a késő utódok nem is sejtethetik a fényt, a pompát, mely őseik szemeit egykor gyönyörködtet.

Igy avította meg az idő az ungvári papnevelő intézet kisdél kápolnáját is díszítményei és felszereléseivel együtt. Most a jó Istennek ezen szent hajléka, mely ékességével csaknem egy félszázadon keresztül ragadta buzgó áhitatra egyházmegyénk több százra menő levtáinak lelkiületét, elszomorító érzésre fakasztja mind azok szívét, kik az Ur Isten házában ékességét szeretik.

Már pedig, ha a papnevelő-intézet az egyházmegyének szeméfnye, féltékenyen őrzött kincse, mivel ezen intézettől függ papjainak lelki kiművelése s közvetve híveinek buzgóssága s úgy földi, mint menyei boldogsága, nem nézhetjük közönynyel, hogy az isteni tiszteletre szánt azon helyiség, hol annyi papunk nevelkedett Jézus szellemében, Isten bensőbb szeretetével megismerésében, a hol tanulták megismerni a tökéletesedés eszközeit, szeretni a boldogító erényeket; nem nézhetjük közönynyel, hogy ezen legszentebb emlékek által szorosan hozzánk kapcsolt, szívünkhöz nőtt kápolna — fenntartási alap hiánya miatt — elhagyatott, gondozatlan legyen.

Tette kell ébrednünk, mert közönyünkkel vétkeznénk a jó Isten és önmagunk ellen. Elmaradásunk a halátlanság szomorú bélyegét nyomná lelkünkre; annál is inkább, mert a szentírás szavai szerint: „Adj a Főlétesnek az Ó adományai szerint, mert az Ur megfizeti és kétszer annyit ad neked.” Jézus szent nevében kérem tehát Főtitestelendő Oltártstvéreimet ne vonják meg a szeretet jótékonyását mindnyájunknak közös tulajdonától, papnevelőintézetünk kápolnájától, melyet újra festeni, újra padoztatni, új padokkal ellátni stb. kell.

Csak egy kis jóakarát, a szeretetnek csak egy kis cseppje kell kérelmünkkel szemben s Isten szent hajléka díszessé lesz. Bár mily csekély adomány, mely úgy a Főtitestelendő lelkész Úrak, mint híveiknek — önkéntes adományaiból összegyűlt, lépcsők lesznek, melyeken buzgó imáink fognak felszálni a jó Isten menyei trónja elé nemeskeblű jótéveinkért esedezve, kiknek adományait szent miséinkben való állandó megemlékezések által is megháláljuk.

Midőn egyházmegyénk főhatósága által nyert engedély alapján gyűjtésünket megkezdjük, hálás köszönetünknek adunk kifejezést kápolnánk részére küldött adományaikért Zloczky Orest lansfordi gk. lelkésznek (5 dollár) 23 kor. 84 fillér, Szabó János pittsburgi lelkésznek 20 korona, Volkay Ödön, amerikai lelkésznek 20 korona, Danilovics Irma, Hrabár János amerikai lelkész nejének (Jaczkovics Sándor útján) 10 korona küldeményéért.

A jótékony szeretet gyakorlóinak névsorát a papnevelő intézet növendékei 28 kor. 16 fillérrel kezdték meg s így összes gyűjtésünk kitesz 102 koronát.

Isten áldása kísérje nemes törekvésünk előmozdítóit.

A további adományok is e lap hasábjain nyugtáztatnak.

Karczub Endre
spiritualis.

* **Főpásztorunk Öngyméltósága** az V. Kath. Nagygyűlésre és az azt megelőző püspöki konferenciára f. hó 17-én Budapestre utazott.

* **Rendjelviselési egedély.** Aposztoli királyunk Öfelsége megengedte, hogy **Talapkovics** Bertalan nagylázi buzgó és érdemdas lelkészünk a Szent Sirrend lovagkeresztjét elfogadhassa és viselhesse. Ez alkalommal is őszinte örömmel gratulálunk a kitüntetettnek megérdemelt kitüntetéséhez.

* **Eljegyzések:** **Lecsisin** György pályavégzett papnövendék f. hó 15-én váltott jegyet **Bellovics** János horlyói esp.-lelkész kedves leányával **Olgával**.

Dutka Mihály pályavégzett munkács egyházmegyei papnövendék f. hó 16-án jegyezte el **Volosin** Laurát, Volosin Ágoston, lapunk érdemes munkatársának kedves hugát.

Jaczkovics Pamfil absolutus theologus ugyancsak f. hó 16-án jegyezte el Szemák János esp.-lelkész kedves leányát **Anuskát** Uglyán.

Iváskovics Sándor a mult héten jegyet váltott öz. Viszanik Bazilné kedves leányával **Ilonával**.

Kopcsay Antal e héten jegyezte el Guthy József tornyospálczaí gör. kath. lelkész kedves leányát.

Simsa Andor a mult héten jegyezte el Markovics Pál tekeházai gör. kath. lelkész kedves leányát **Malvint**. Isten áldja az új jegyespárokat.

* **Ungvár város képviselőtestülete** f. hó 17-én közgyűlést tartott. Elhatározta, hogy a városi állatorvosi állást, választás útján betölti; addig az állategészségügyi teendőket a járási állami állatorvos végzi. Az 1902—1903 évben a Fehérhajú telken a város által épített bérházon rövid használat után sok hiány és javítani való mutatkozik, ezeknek helyreigazítására a Grünwald és Schiffer építő cég különbeni beperlés terhe alatt felhivatott. A róm. kath. plebánia templom tornyában behelyezendő új óra szállításával Fried József ungvári órás bizatott meg 2300 Kor. vállaltat összeggel az óramutató éjjel villanyal lesz világítva. Sok huzavona után elfogadta a közgyűlés a kéményseprői szabályrendeletet is, mely a jelenleg érvényben lévő szabályrendeletet több pontjában módosítja. A polgármester azon jelentését, miként Firczák Gyula püspök Öngyméltósága a káptalan elhatározásától feltételezőleg hozzájárulását nyilváníttotta ahhoz, hogy a püspöki kertnek a Széchenyi térre nyuló részén élelem árusító bódék állíttassanak fel, köszönettel tudomásul vette s a továbbiak teljesítésével a polgármestert megbizta. Ezeket felül több bértárgyra tartott árverések eredménye felett hozott a képviselőtestület határozatokat.

* **Telefon Ungvárt.** A helyi telefon hálózat elhelyezése folyamatban van s azt a kassai posta és táviró igazgatóság közege Dolch György táviráépítési osztályvezető végzi. A hálózat tartályai a háztetőkre lettek elhelyezve. A telefon december havában fog használatba vétetni. Értesülésünk szerint a jövő év folyamán a főszolgabírói hivatalokkal és a körjegyzőségekkel fog Ungvár központból összekötöttetés létesíttetni, sőt tervbe van véve a nagyobb városokkal is az érintkezés létesítése.

* **Uj lap Ungvárt.** „Közélet” cím alatt e hó végén Ungvárt új politikai hetilap indul meg, melyet Tamásy József és Reismann Henrik dr. szerkesztenek.

* **Esküdtszéki tárgyalások.** Az esküdtszéki bíróságok elé utalt ügyekben Beregszáron az ez évi utolsó ülészek november 14-én kezdődik. A tárgyalásokhoz Ungmegyéből 13-an vannak az esküdték közé ki-sorolva.

* **Levél útján gorombáskodó tanító** cím alatt lapunk mult heti számában közölt hírlunket helyreigazítjuk azzal, hogy az nem a mátyóci hanem a vajkóci tanítóra vonatkozik s csak tévedésből került bele a hirbe a **mátyóci** tanító.

* **Megbüntetett háztulajdonosok.** Az ungvári rendőrkapitány e hét folyamán egy csomó háziurat büntetett meg, azért hogy udvarukban nem találtak lábtót, horgot és vízzel telt hordót, a tűzveszélyhez szükséges oltóeszközöket.

* **Hírek Amerikából.** Illyásevits Kornél, kinek betegségről nem rég hírt adtunk, mint örömmel értesülünk, teljesen jobban van. — Molcsányi Vladimir kingstoni lelkész, kinek halálát és temetését már hozta lapunk, a kath. hívek közmegebotránkozására a **protestáns** temetőbe temették. Özvegyének s három leány árvájának, kik közül a legnagyobbik az orvosi kurzus hallgatója, a temetésen összegyűlt papok három havi enyhítő engedélyezését hozták határozatba.

* **Népességi statisztika.** Ungmegyében f. évi szeptember havában születettek száma 512, a meghaltaké pedig 261.

* **Adófizetési forgalom.** Ungmegye területén szeptember havában állami adó fejében befolyt 186,230 Kor., fogyasztási adóban 99,445 Kor., bélyeg és jogilleték címen 23,950 Kor., dohány jövedék címen pedig